

RIKSDAGENS
REVISORERS BERÄTTELSE

om den år 1951
av dem verkställda granskning av
RIKSGÄLDSKONTORETS
tillstånd och förvaltning

FÖR TIDEN
1 JULI 1950—30 JUNI 1951

Undertecknade av innevarande års riksdag utsedda revisorer, vilka enligt föreskriften i 6 § av den för riksdagens revisorer gällande instruktionen innevarande dag fullbordat granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, få härmed avgiva berättelse därom, som i nämnda § finnes föreskriven.

Revisorerna ha från fullmäktige i riksgäldskontoret emottagit deras den 13 sistlidne september dagtecknade berättelse angående kontorets tillstånd och förvaltning.

Riksgäldskontorets räkenskaper intill 1 juli 1950 äro granskade av förra årets revisorer och vid 1951 års riksdag har ansvarsfrihet blivit fullmäktige i riksgäldskontoret beviljad för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i deras protokoll till och med den 9 januari 1951. Den nu förrättade granskningen har till följd därav omfattat räkenskaperna för budgetåret 1950/51 och därjämte den del av det löpande årets förvaltning, som är redovisad i fullmäktiges protokoll från den 10 januari till den 13 september.

Stockholm den 15 december 1951.

Albert Forslund

Anders Olsson

Edgar Sjödahl

B. A. Nilsson

Adolv Olsson

Abel Andersson

Karl Bergström

Karl Aug. Johanson

Anders Pettersson

Alfred Nilsson

R. Lundqvist

Per A. Johnsson

V. Arvidsson

Riksgäldskontorets balansräkning.

Tillgångar:

30 juni 1950	R i k s g ä l d s f o n d e n:	30 juni 1951
6 155 653:—	Uppköpta svenska statsobligationer kronor	5 727 703:—
2 125 045:72	Från järnvägsstyrelsen övertagna obligationer m. m. »	2 055 549:73
44 000 282:86	Fordran hos a.-b. Kreditkassan av år 1922 »	—
2 388 795:—	Lån till a.-b. Bond »	2 238 795:—
38 560:—	Lån till obligationsföreningar »	12 840:—
—	Fordran hos riksgäldskontorets kommissionärer »	14 534 635:50
3 585 797:98	Förskott »	4 250 044:85
146 769 935:47	Rörliga krediter »	273 377 835:47
2 937 243:51	Garantimedel för Österrikes konverteringslån 1934/59 »	3 179 078:61
16 199 863:95	Fordran hos statsverket för vissa anslagsmedel »	26 541 843:20
14 058 902:43	Fordran för kapitalmedelsåterbetalningar »	21 829 222:28
5 050 000 000:—	Kassaförstärkning åt statskontoret »	4 700 000 000:—
6 039 493:96	Postgiro »	334 962:71
12 612 628:48	Checkräkning »	83 617 989:93
20 943:10	Sparobligationsmedel »	41 905:15
505 707:08	Garantimedel för Sv. frukt- och trädgårdsodlares riksförb. lån »	505 707:08
12:—	Diverse »	—:40
	Riksbanken, valuta för dollarkredit hos Export—Import Bank of Washington (Marshallplanen) »	—
40 533 280:—		
5 347 972 144:54	Summa kronor	5 138 248 112:91

S t a t e n s k a p i t a l f o n d e r:

75 131 157:65	Postverkets fond kronor	77 469 105:03
889 673 250:63	Telegrafverkets fond »	976 715 659:25
1 139 573 151:79	Statens järnvägars fond »	1 217 029 444:69
985 604 464:97	Statens vattenfallsverks fond »	1 095 157 719:60
389 628 466:40	Domänverkets fond »	389 819 634:78
246 779:81	Statens reproduktionsanstalts fond.. »	170 379:81
115 000 000:—	Riksbanksfonden »	115 000 000:—
32 038 448:76	Luftfartsfonden »	35 816 940:81
357 746 666:03	Statens allmänna fastighetsfond »	370 345 493:86
493 632 836:10	Försvarets fastighetsfond »	503 082 994:56

30 juni 1950		30 juni 1951
33 936 631: 75	Försvarets fabriksfond kronor	35 158 278: 72
928 348 227: 18	Statens utlåningsfonder »	1 099 271 586: 25
567 800 632: 39	Fonden för låneunderstöd »	571 447 474: 78
359 254 371: 92	Fonden för statens aktier »	377 252 471: 92
787 000 000: —	Folkpensioneringsfonden »	787 000 000: —
144 415 310: 84	Pensionsfonder »	346 756 556: 67
199 146 173: 68	Fonden för förlag till statsverket .. »	208 997 493: 80
99 428 024: 98	Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond »	114 581 687: 65
2 952 332: 70	Fonden för Södertälje kanalverk .. »	2 835 115: 40
999 459 641: 88	Fonden för kreditgivning till utlandet »	1 051 106 491: 19
5 400 000: —	Jordfonden »	11 678 000: —
5 025 117: 37	Arrendeegnahmefonden »	3 662 870: 62
97 114 860: 21	Statens reservförrådsfond »	97 114 860: 21
8 707 556 547: 04	Summa kronor	9 487 470 259: 60
14 055 528 691: 58	Totalsumma »	14 625 718 372: 51

Skulder:

R i k s g ä l d s f o n d e n :

8 879 044 573: 72	Fonderad statsskuld kronor	8 999 219 045: 22
3 193 881 274: 15	Tillfällig statsskuld »	3 421 399 332: 50
6 129 758: 54	Förfallna obligationer »	211 378: 10
14 837 858: 35	Förfallna kuponger m. m. »	14 940 445: 91
96 806: 99	Obeställbara räntor m. m. »	100 014: 87
15 471 702: 08	Kapitalåterbetalningar från sekun- därlånefonden för jordbrukare .. »	—
	Icke disponerade medel:	
997 000: —	lånefonden för den mindre skepps- farten »	3 146 500: —
1 466 142: 12	motorvagnslånefonden »	1 482 673: 47
698 100: —	sekundärlånefonden för rederi- näringen »	1 137 150: —
44 500 000: —	För mötande av förluster å a.-b. Kreditkassan av år 1922 avsatta medel »	—
—	Diverse oredovisade medel »	7 636: —
12 005 623: 32	Oreglerade anslagsmedel »	15 567 893: 63
16 000 000: —	Icke disponerade medel tillhöriga fonden för förlag till statsverket.. »	2 800 000: —
—	Skattemedel »	107 919: —
—	Prisutjämningsavgifter vid export av trävaror m. m. »	83 689 490: —
12 185 128 839: 27	Summa kronor	12 543 809 478: 70
9 129 300: 81	Fonden för oreglerade kapitalmedels- förluster »	18 064 203: 77
1 861 270 551: 50	Statens eget kapital »	2 063 844 690: 04
14 055 528 691: 58	Summa kronor	14 625 718 372: 51

Statsskulden.

Den fonderade statsskulden uppgick vid budgetårets slut till 8 999 219 045: 22 kr. fördelade på följande upplåningsformer:

30 juni 1950		30 juni 1951
7 125 484 190:—	Obligationslån kronor	7 321 176 040:—
	därav premieobligationslån 1 485 343 200:—	
114 298 041: 93	Sparobligationer kronor	106 857 982: 28
27 712 333: 37	Rikskonton »	24 726 238: 71
93 540 000:—	Inlåning från sparbanker »	93 540 000:—
453 195 200:—	Statsskuldförbindelser »	375 695 200:—
105 533 280:—	Marshall-lånet »	105 533 280:—
917 353 500: 12	Hos statsinstitutioner, fonder m. m. »	932 964 021: 74
39 535 339: 30	Övertagna lån »	36 333 593: 49
2 392 689:—	Övrig »	2 392 689:—
8 879 044 573: 72	Summa kronor	8 999 219 045: 22

Den tillfälliga statsskulden (lån med kortare löptid än fem år) uppgick till:

2 441 500 000:—	Skattkamarväxlar kronor	2 865 000 000:—
752 381 274: 15	Hos statsinstitutioner och fonder m. m. »	556 399 332: 50
3 193 881 274: 15	Summa kronor	3 421 399 332: 50

Den totala statsskulden uppgick alltså till 12 420 618 377: 72 kr. mot 12 072 925 847: 87 kr. vid budgetårets ingång.

Räntorna å den fonderade statsskulden uppgingo under budgetåret till:

1950		1951
190 451 901: 83	Räntelöpande obligationslån kronor	189 878 742: 69
39 281 150:—	Premieobligationslån »	40 096 500:—
3 141 659: 01	Sparobligationer »	3 096 261: 05
914 576: 95	Rikskonton »	893 661: 81
3 040 050:—	Inlåning från sparbanker »	3 040 050:—
14 475 962: 92	Statsskuldförbindelser »	13 987 993: 93
23 115 266: 95	Hos statsinstitutioner och fonder m. m. »	25 447 506: 88
1 357 657: 40	Övertagna lån »	1 221 705: 19
404 589: 45	Övrig fonderad statsskuld »	404 589: 45
276 182 814: 51	Summa kronor	278 067 011:—

Å den tillfälliga statsskulden uppgingo de till:

34 007 499: 98	Skattkamarväxlar kronor	45 984 333: 34
9 548 705: 75	Hos statsinstitutioner och fonder m. m. »	10 449 154: 88
43 556 205: 73	Summa kronor	56 433 488: 22

Sammanlagt uppgingo alltså räntorna å statsskulden till 334 500 499: 22 kr. mot 319 739 020: 24 kr. föregående år, vilket motsvarar en medelränta å genomsnittsskulden om 2,73 %.

§ 1.

Enligt en inom riksgäldskontoret verkställd undersökning uppgingo inkomsterna vid inskrivning av premieobligationer i statsskuldboken till omkring 60 000 kronor per år. Kostnaderna, huvudsakligen bestående i avlöning till personal, beräknades uppgå till 184 000 kronor. För riksgäldskontoret skulle alltså denna del av verksamheten ha medfört en årlig förlust av närmare 125 000 kronor.

Fullmäktige ha därefter beslutat viss höjning av avgiften för inskrivning, varigenom underskottet torde komma att minska. Höjning av avgiften för utfärdande av förvaringsbevis, som även alternativt föreslogs i utredningen, har däremot, så vitt av protokollen framgår, icke vidtagits.

Revisorerna finna det icke tillfredsställande, att denna gren av riksgäldskontorets verksamhet alltjämt skulle lämna underskott, även om det kan förutsättas bli mindre än tidigare. Revisorerna vilja därför förorda, att fullmäktige måtte vidtaga sådana åtgärder, att det kan påräknas, att kostnaden för verksamheten framdeles täckes av inflytande inkomster.

§ 2.

Riksgäldskontorets räkenskaper.

Revisorerna ha vid granskningen av riksgäldskontorets huvudbok för budgetåret 1950/51 med därtill hörande verifikationer icke funnit anledning till erinran eller uttalande.

§ 3.

Fullmäktiges protokoll.

Revisorerna ha vid läsningen av fullmäktiges protokoll för tiden efter den 9 januari 1951 icke funnit anledning till erinran eller uttalande än som ovan anförts.

§ 4.

Angående ansvarsfrihet för fullmäktige.

Till fullgörande av föreskriften i 24 § av gällande instruktion få revisorerna slutligen anmäla, att revisorerna för sin del tillstyrka, att ansvarsfrihet för förvaltningen av riksgäldskontoret under den tid, denna revision omfattat, må fullmäktige i nämnda kontor beviljas.

Fullmäktiges i riksgäldskontoret

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande ang. statsskuld-
boken.

Till Riksdagen.

Med anledning av revisorernas under § 1 gjorda uttalande få fullmäktige anföras följande.

De personer, som låta i statsskuldboken inskriva sina premieobligationer, äro i överbärande utsträckning att hänföra till kategorien småsparare, för vilka inskrivningen innebär påtagliga fördelar genom att obligationsägaren tryggas mot förlust av den inskrivna obligationen och slipper besväret att bevaka sin vinsträtt. Härför har syntts böra utgå en mindre avgift, vilken emellertid är tänkt allenast såsom ett bidrag till riksgäldskontorets kostnader för ifrågavarande verksamhetsgren och aldrig avsetts skola helt täcka dessa. Det har nämligen ansetts nödvändigt, att avgiften hålles på en för den stora allmänheten acceptabel nivå.

Såsom revisorerna erinrat, ha fullmäktige till följd av stegringen av den allmänna prisnivån och därav följande ökade kostnader för inskrivningen från och med den 1 april 1951 företagit en höjning av inskrivningsavgiften, nämligen från 50 öre, vilken avgift tillämpats alltsedan inskrivningen började år 1918, till 1 krona pr obligation. Redan 1946 hade dessutom införts en särskild expeditionsavgift av 1 krona för varje utfärdad förvaringsbevis. Avgifterna gälla för respektive premielåns hela löptid, som hittills varit högst tio år. Med hänsyn till den alltjämt fortgående kostnadsstegringen och då premielånen i fortsättningen torde komma att vara utelöpande mer än tio år, har inom fullmäktige upptagits frågan om en ytterligare höjning av ifrågavarande avgifter. Utredning härom pågår för närvarande. Det torde dock härvid av förut antydda skäl icke visa sig möjligt att uppnå en sådan höjning av avgifterna, att kostnaden för inskrivningsverksamheten framdeles skall kunna helt täckas av inflytande inkomster.

Av det anförda framgår sålunda, att fullmäktige redan haft sin uppmärksamhet på den av revisorerna upptagna frågan och avse att vidtaga av förhållandena påkallade åtgärder.

Stockholm den 10 januari 1952.

ANDERS ÖRNE

ARTUR RYBERG

AXEL STRAND

ERIK HAGBERG

GUSTAF NILSSON

WALD. SVENSSON

SIGURD LINDHOLM

STEN WIDLUND

Riksgäldsdirektör

Torsten Bjerlöv